

11.3.2024

Valtakunnallisen etnisten suhteiden neuvottelukunnan ETNO kokous 13 (1/2024)

Päivämäärä: maanantaina 11.3.2024 kello 13.00-15.00

Paikka: Hybridikokous, Oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, kh. Oikeus, 2 kerros.

Läsnä:

Puheenjohtajisto

- Puheenjohtaja, Pekka Timonen, oikeusministeriö (x)
- Varapuheenjohtaja, Minna Hulkkonen, sisäministeriö (x)
- Varapuheenjohtaja, Kristiina Kokko, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (-)
- Varapuheenjohtaja, Natalie Gerbert (x)

Jäsenet, varajäsenet

- oikeusministeriö, jäsen Niklas Wilhelmsson (x)
- työ- ja elinkeinoministeriö, jäsen Anna Bruun (x), varajäsen Varpu Taarna (x)
- opetus- ja kulttuuriministeriö, jäsen Maija Lummpuro (x), varajäsen Anna Mikander (-)
- sosiaali- ja terveysministeriö, jäsen Henna Leppämäki (x), varajäsen Janette Grönfors (-)
- ulkoasiainministeriö, jäsen Anna Kokko (x), Mia Leisti varajäsen (-)
- Elinkeinoelämän keskusliitto, jäsen Mikko Räsänen (-), varajäsen Mikko Vieltojärvi (-)
- SAK ry, jäsen Eve Kyntäjä (x)
- Suomen Kuntaliitto, jäsen Maria Salenius (x) varajäsen Oscar Ohlis (-)
- AKAVA, jäsen Miika Sahamies (-)
- Keskustan eduskuntaryhmä, jäsen Vesa Kallio (-), varajäsen Vahideh Fana (-)
- Kokoomuksen eduskuntaryhmä, jäsen Kristiina Kokko (-), varajäsen Mikko Kortelainen (-)
- Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, jäsen Mika Poutala (x), varajäsen Sonja Falk (-)
- Perussuomalaisten eduskuntaryhmä, jäsen Laura Jokela (x), varajäsen Erkki Seppänen (x)
- Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, jäsen Saku Nikkanen (x), varajäsen Eveliina Heinäluoma (-)
- Svenska riksdagsgruppen, jäsen Byoma Tamrakar (x), varajäsen Andreas Elfving (-)
- Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, jäsen Laura Meriluoto (-), varajäsen Veronika Honkasalo (-)
- Vihreä eduskuntaryhmä, jäsen Inka Hopsu (-), varajäsen Gurmman Saini (-)
- Liike Nyt eduskuntaryhmä, jäsen (-), varajäsen (-)
- Monikulttuurinen liikuntaliitto (FIMU) ry, jäsen Mourad Bentaleb (x), varajäsen Anna Kajava (-)
- Monika-Naiset liitto ry, jäsen Natalie Gerbert (x) varajäsen Jenni Tuominen (-)

11.3.2024

- Moniheli ry, jäsen Emma Tamankag (-) ,
varajäsen Julie Breton(-)
- Familia ry, jäsen Elina Helmanen (x), varajäsen
Victor Garrido Estrada (-)
- Pakolaisnuorten tuki ry, jäsen Roni Khalatyan (-) ,
varajäsen Meri Kianto (-)
- Suomen Punainen Risti, jäsen Erja-Riitta
Reinikainen () /varajäsen Johanna Matikainen (x)
- Suomen somalialaisten liitto (SSL) ry, jäsen
Abdulrahman Abdi Rage (-), varajäsen (Shugri
Mohamed (x)
- Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö - SVK ry,
jäsen Olga Liukkonen (x), varajäsen Petri Öhman
(-)
- Tuglas-seura ry, jäsen Järvi Lipasti (x), varajäsen
Jaana Vasama (-)
- USKOT-foorumi ry, jäsen Katri Kuusikallio (x),
varajäsen Timo Koponen (-)
- Pohjois-Suomen ETNO, jäsen Diana Seppä (x)
/varajäsen Erja Leppälä (-)
- Lapin ETNO, jäsen Nafisa Yeasmin (x), varajäsen
Anne-Mari Suopajärvi (-)
- Pohjanmaan ETNO, jäsen Ramieza Mahdi (-
)/varajäsen Ari Pitkänen (-)
- Itä-Suomen ETNO, jäsen Pekka Vahakangas (-),
varajäsen Elena Chiksoeva (-)
- Länsi-Suomen ETNO, jäsen Muhis Azizi (x),
varajäsen Vilppu Palmberg (-)
- Pirkanmaan ja Keski-Suomen ETNO, jäsen
Emmanuel Sibomana (x), varajäsen Marja
Huttunen (-)
- Etelä-Suomen ETNO, jäsen Adan Mohamed (x),
varajäsen Minna Mattila (-)

Käyntiosoite

Postiosoite

Puhelin

Vaihde

www.oikeusministerio.fi

Twitter: @ETNOETNO

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö/ETNO

029 515 0191

029 515 001

Sähköposti:

Facebook: facebook.com/

Eteläesplanadi 10

PL 25

0295 150 130

ETNO.om@gov.fi

meistaonmoneksi

00023 Valtioneuvosto

11.3.2024

VN/3915/2020

Pysyvät asiantuntijat

- Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Kristina Stenman (x)
- Föreningen Luckan rf. ja Svenska.fi, jäsen Veronica Hertzberg (x)
- Miessakit ry, jäsen Heikki Parviainen (x)

Muut osallistajat

- Mikko Lehtonen, oikeusministeriö (x)
- Hanna Pihkanen, sisäministeriö (x)
- ETNO:n pääsihteeri Peter Kariuki (x)
- ETNO:n asiantuntijasihteeri Nina Suorsa (x)
- Maija Mielonen, oikeusministeriö (x)

ESITYSLISTA:

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Pekka Timonen avasi kokouksen klo 13.15.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin muutoksitta.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja 21.12.2023

Hyväksyttiin muutoksitta.

4. Pääasiat:

4.1. Hallituksen kansalaisjärjestöstrategia 2024-2027.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (2023:58) mukaan on linjaus kansalaisjärjestöstrategian laatimisesta. Strategian puitteissa kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä säätelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan ja koordinoimaan kansalaisjärjestöstrategian valmistelua. ETNO on nimitetty työryhmään asiantuntijajäseneksi.

Esittelijä: Mikko Lehtonen, erityisasiantuntija OM/DJO/DVY

11.3.2024

VN/3915/2020

Liite 2: Esitys Kansalaisjärjestöstrategiasta

Kuultiin kansalaisjärjestöstrategista.

- Oikeusministeriön johdolla toimiva työryhmä on valmistellut ehdotuksen valtioneuvoston periaatepäätöksenä annettavasta kansalaisjärjestöstrategiasta. Strategia perustuu hallitusohjelmaan.
- Strategia linjaa, miten valtioneuvosto kehittää kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä tämän hallitusohjelmakauden aikana.
- Strategia edistää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa, kehittää kansalaisjärjestöjä koskevaa valtionavustustoimintaa sekä pyrkii purkamaan byrokratiaa.

Strategiaa toimeenpannaan laajentamalla järjestöille osoitettavien lahjoitusten verovähennysoikeutta, uudistamalla valtionavustuskäytänteitä ja valtionavustuslakia sekä muodostamalla tilanne- ja tulevaisuuskuvaa julkisen hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan suhteesta. Kansalaisjärjestöstrategia tulee olla valmiina maaliskuussa ja tavoitteena käsittely valtioneuvostossa toukokuussa 2024.

Ennakoidut talousarviovaikutukset tulevat vuonna 2025, suuremmat 2026. Tämän takia kansalaisjärjestöstrategia on tärkeä saada valmiiksi niin, että verotukselliset toimenpiteet ehdittäisiin tehdä, ennen kuin muutoksen realisoituvat 2025.

Uutta yhteistyön tekemisen kulttuuria tarvitaan järjestökentällä: yhteistä tekemistä, yhteisesti tuotettuja palveluita ja yhteistä osaamisen kehittämistä. Tästä kansalaisjärjestöstrategiassa ei vielä ole keskusteltu, mutta syytä olisi.

Asiasta keskustellaan kansalaisjärjestöakatemiassa 20.3. sekä avoimna olevassa verkkokeskustelussa, josta on lähetetty ETNO:lle tietoa.

4.2. Valtion kotoutumisen edistämishjelma

Tavoitteet kotoutumisen edistämiseksi vuosille 2024-2027 perustuvat pääministeri Orpon hallitusohjelmaan. ETNO yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, järjesti kuulemisen valtion kotoutumisen edistämishjelmasta sekä verkkokyselyn, jonka tulokset koottiin yhteenvedoksi.

Anna Bruun työ- ja elinkeinoministeriöstä esitteli valtion kotoutumisen edistämishjelman luonnosta.

Valtion kotouttamishjelma perustuu kotoutumislakiin ja kyseessä on hallitusohjelman kirjaukset kokoavat ohjelma. Ohjelma tehdään neljäksi vuodeksi kerrallaan ja rahoitetaan valtion talousarvion rajoissa. Ohjelma ei ole vielä valmistunut, eikä sitä voi vielä kommentoida. Ohjelman kannalta keskeisiä ovat hallituksen tavoitteet kotoutumisen edistämiseksi vuosille 2024-2027:

11.3.2024

VN/3915/2020

- Suomeen kotoudutaan työllä
- Maahanmuuttajan oma vastuu kotoutumisestaan lisääntyy ja järjestelmä on velvoittavampi
- Torjutaan rinnakkaisyhteiskuntien syntyminen
- Kotoutuminen on koko perheen etu

Tavoitteena on hyväksyä ohjelma valtioneuvoston periaatepäätöksenä valtioneuvostossa huhti-toukokuussa 2024. Koko valtion kotouttamisohjelmaa koskevaa lausuntokierrosta ei tehdä. Jokainen toimenpiteistä valmistellaan erikseen ja tarkoitus on tehdä lausuntokierroksia niiden osalta.

Bruun kertoi esimerkkejä hallitusohjelman kirjauksista ja toimenpiteistä.

Lisätään kotoutumisjärjestelmän kannustavuutta ja velvoittavuutta

- Toteutetaan toimeentulotuen ja työmarkkinatuen korvaaminen maahanmuuttajille kotoutumistuella, johon sisällytetään kannustin ja velvoite kotoutumiseen.
- Työmarkkinatuen kielilisiä: Työmarkkinatuen nettotaso saatetaan vastaamaan perustoimeentulotuen perusosan tasoa. Riittävä ja todennettu kotimaisen kielen osaaminen nostaa työmarkkinatuen nykyiselle tasolle.
- Toteutetaan kotoutumispalveluiden uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan.

Maahanmuuttaja vanhempien tilanteen kehittäminen:

- Toteutetaan Norjan mallin käyttöönotto siten, että oikeus kotihoidontukeen alkaa usean vuoden asumisajan jälkeen.
- Huolehditaan, että toimeentulotukea saavien alle kouluikäisten lasten vanhemmat ohjataan työmarkkinoille.
- Edistetään maahanmuuttajaäitien kotoutumista ja työllistymistä lisämäärärahan avulla.

Suomi torjuu päättäväisesti rinnakkaisyhteiskuntien syntyminen

- Tunnistetaan ja torjutaan kunniaan liittyvää väkivaltaa.
- Vahvistetaan viranomaisten kykyä tunnistaa tyttöjen sukuelinten silpomista ilmiönä ja vaihtaa tietoja.
- Hallitus on sitoutunut ottamaan käyttöön tarvittavat keinot nuoriso- ja jengirikollisuuden määrätietoiseksi torjumiseksi ja vähentämiseksi.

Todettiin, että taustapaperin ja kokouksessa käydyn keskustelun pääkohdat toimitetaan ohjelmaa valmisteleville virkailijoille.

Käytiin keskustelua kotoutumisen edistämisen ohjelmasta:

11.3.2024

VN/3915/2020

- Ajatus on hyvin voimakkaasti kotoutujaa kotoutumisesta vastuuttaminen. Ajatus siitä, että "ketään ei jätetä"- ei toteudu tässä.
- Hyvä, että kotoutumista tehostetaan, mutta se että hyvästä kielitaidosta palkitaan, eriarvostaa ihmisiä. Kotoutujat haluavat kotoutua, oppia kieltä mutta joutuvat jonottamaan pitkään jopa puoli vuotta kotoutumiskursseille. Ongelmana ja ristiriitana on se, ettei kotoutumispalveluita saa. Kotoutumispalveluista leikataan. Kielenoppiminen vaatii aikaa ja erilaisia paikkoja käyttää kieltä myös koulun ulkopuolella.
- Haastavaa ovat myös työnantajien asenteet. Maahanmuuttaneista kaikki haluavat töihin, jopa kielikoulutuksen ohi.
- Ukrainalaiset ovat hyvä esimerkki siitä, miten kotoutuminen toimii.
- Miten hyvien etnisten suhteiden ja väestösuhteiden edistäminen, rasminvastainen tiedonanto on huomioitu valmistelussa?
- Suurin osa työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saavista kotoutujista on kansainvälistä suojelua saavia, joilla on erilaisia haasteita elämässä, kuten kidutuksen kokemuksia. Miten heidät huomioidaan?
- Kotoutumisen näkökulmasta on erilaisia kotoutujia ja heillä on erilaisia tarpeita (itsenäinen, muista riippuvainen). Miten palvelut räätälöidään erilaisille kotoutujille?
- Hallitusohjelmasta puuttuu kokonaan kotoutumisen monimuotoisuuden ymmärrys, tämä lisää eriarvoisuutta. Kyseessä on työmarkkina- tai toimeentulotuella elävien kuritusohjelma.

Bruun totesi, että esitysten valmistelu on vielä varhaisessa vaiheessa. Kaikki kysymykset tullaan huomioimaan vaikutustenarviointeja kirjoitettaessa. Kotoutumisohjelman kirjaukset tulevat suoraan hallitusohjelmasta ja niitä on vietävä eteenpäin. Lopulta poliitikot päättävät, missä muodossa muutokset lopulta toteutuvat.

Bruun totesi, että YV-tiedonannossa HVS ja Etno nousevat esille vahvasti, mutta eivät niinkään valtion kotouttamisohjelmassa, pois lukien työvoiman monimuotoisuusohjelma, jossa kiinnitetään erityistä huomiota työmarkkinoilla heikosti osallistuviin. Myös työn perusteella muuttaneet tullaan huomioimaan kotouttamisohjelmassa, mutta tuskin niin että kielikoulutus avattaisiin myös työn perusteella tulleille. Sosiaaliturvan eriyttämiseen liittyvät kirjaukset kuulostavat rankoilta, mutta keskustelua on helpompaa käydä, kun valmistelu etenee. Valiokunnat ottavat aikanaan vastaan lausuntoja ja kuulevat keskeisiä sidosryhmiä.

4.3. Järjestöjen lausuntopyyntö koskien luonnosta hallituksen esitykseksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Kansalaisuuslakia uudistetaan tiukentamalla kansalaistamisen edellytyksiä. Hallitusohjelmakirjaukset toteutetaan kolmessa erillisessä vaiheessa.

11.3.2024

VN/3915/2020

Hanna Pihkanen sisäministeriöstä esitteli kansalaisuuslain ensimmäisen vaiheen muutosehdotuksia.

Kansalaistamiseen vaadittavan asumisajan muutoksia:

- **Yleinen asumisaikaedellytys nostettaisiin viidestä kahdeksaan vuoteen.** Samalla luovutettiin vaikeaksi koetusta jaottelusta yhtäjaksoiseen ja kerättyyn asumisaikaan.
- **Asumisajaksi hyväksyttäisiin vain oleskeluluvalla tapahtunut oleskelu.**
  - Turvapaikkahakemuksen käsittelyyn kulunutta aikaa ei enää laskettaisi mukaan.
  - Ilman lupaa oleskeltua aikaa ei voitaisi enää hyväksyä asumisaikaan poikkeuksellisesti esimerkiksi hakijan iän tai terveydentilan johdosta.
- **Asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien määrää vähennettäisiin 365 vuorokauteen.**
  - Näistä enintään 90 vuorokautta hyväksyttäisiin hakemuksen ratkaisemista edeltävän vuoden ajalta.
  - Yli meneviä ulkomaanpäiviä ei otettaisi mukaan asumisaikaa laskettaessa.
  - Jos hakija olisi yli viisi vuotta yhtäjaksoisesti Suomen ulkopuolella, asumisajan laskeminen alkaisi uudestaan alusta.

Muutoksia asumisajasta poikkeamiseen:

- **Laista poistettaisiin kansainvälistä suojelua saavien asumisaikaa koskeva poikkeus.**
- Eräiden muiden poikkeusperusteiden osalta asumisaikaa nostettaisiin yhdellä vuodella:
  - viiteen vuoteen (kansalaisuudettomat, Suomen kansalaisten puoliset, kielitaitoedellytyksen täyttävät, 15 vuotta täyttäneet lapset)
  - **kolmeen vuoteen** (erittäin painava syy poikkeamiselle).
- Lakiin lisättäisiin oma poikkeusperuste Suomen edustuston työntekijän puolisolle, jolta edellytettäisiin kahden vuoden asumisaikaa.
- Kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien kansalaisuushakemukset pitäisi jatkossa **käsitellä yhden vuoden kuluessa:**
  - Kv. suojelua saavien kansalaistamista helpotettaisiin jatkossakin hakemusten kiireellisellä käsittelyllä, jota tuettaisiin lakisääteisellä vuoden enimmäiskäsittelyajalla.

Pihkanen tarkensi, että jos täyttää kielitaitoedellytyksen ennen kuin asumisaikaedellytys täyttyy, voi suomen kansalaisuuden saada. Kansalaisuuslain

11.3.2024

VN/3915/2020

valmistelun myöhemmässä vaiheessa tarkastellaan kielitaitovaatimuksen kiristämistä.

Keskustelussa kommentoitiin asumisaikaedellytyksen 365 päivän enimmäismäärään, että esimerkiksi virolaiset eivät enää hankkisi Suomen kansalaisuutta.

Suorsa esitteli Etnon järjestöjen näkemyksiä kansalaisuuslain ensimmäisen vaiheen muutosehdotuksiin. Näkemykset on koottu ETNO:n 11.3.24 annettavaan lausuntoon. Lausunto on annettu ETNO:n sihteeristön nimissä (liitteenä).

5. Tiedoksi asiat:

5.1. ETNO, vuosisuunnitelma 2024

Saatettiin tiedoksi.

Esittelijä: Peter Kariuki, sihteeristö

Edellisessä ETNO:n valtakunnallisessa kokouksessa päätettiin, että vuosisuunnitelman luonnos tuodaan esitettäväksi neuvottelukunnan 13. kokoukseen. Vuosisuunnitelmaan on laadittu tämän vuoden aikana toteutettavat toiminnot. Vuosisuunnitelma käsiteltiin Työjaoston 13. kokouksessa 27.2.2024, jossa saatiin lisäehdotuksia sen sisällöstä.

Peter kertoi, että ETNO:lla on työntäyteinen vuosi edessä ja toive on, että jäsenet osallistuvat toimintaan aktiivisesti. Tällä hetkellä ETNO:lla on varsin heikot mahdollisuudet reagoida esimerkiksi akuutteihin aiheisiin. Sihteereille voi lähettää kommentteja toimintasuunnitelmasta kokouksen jälkeen.

5.2. ETNO:n toiminnan ja rakenteen arvioiminen

Saatettiin tiedoksi.

Esittelijät: Peter Kariuki ja Nina Suorsa, sihteeristö

Tämän hetken suunnitelman mukaan valtakunnallisen ETNO:n toiminnasta ja rakenteesta suoritetaan sisäinen arviointi. Arviointi suunnataan jäsenille ja asiantuntijoille, sekä muutamalle sidosryhmille. Arviointi jaetaan kahteen osaan; henkilökohtaiseen arviointiin jäsenenä toimimisesta ja toiminnalliseen osaan toimikauden toimintamallista. Sisäisten arviointien tarkoituksena on tarkastella mikä neuvottelukunnan työssä toimii hyvin ja missä osa-alueissa on vielä kehittämisen varaa. Sihteeristön toiveena on, että kaikki alue-ETNOt osallistuvat aktiivisesti tuleviin kyselyihin.

11.3.2024

VN/3915/2020

5.3. Nuorten dialogitoiminta 2024

Saatettiin tiedoksi.

Esittelijä: Nina Suora, sihteeristö

ETNO toteutti syyskuussa 2023 keskustelujen sarjan ympäri Suomea. Dialogeissa nuoret ja aikuiset keskustelivat nuorten kohtaamasta rasismista ja häirinnästä sekä niiden vaikutuksista nuorten elämään. Dialogeista tehty dialogien yhteenvetoraportti piirsi kuvan nuorten Suomessa kohtaamasta rasismista ja sisältää nuorten ehdotuksia yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi ja rasismiin puuttumiseksi.

Vuosisuunnitelman mukaan tavoitteena on jatkaa dialogityötä vuoden 2024 aikana. Suunnitelman mukaan järjestetään dialogit kahdella muodolla; 1. uudet nuorten dialogit paikkakunnilla, joissa niitä ole aiemmin järjestetty 2. Päättäjien ja nuorten yhteisdialogit paikkakunnilla, joissa dialogit järjestettiin viime syksynä. Jälkimmäisissä käsitellään keinoja, joilla puututaan nuorten kokemaan rasismiin ja häirintään.

Tärkeä toimintakokonaisuus jatkuu ja on hyvä, että nuorten teemaa pidetään yllä pitkin ETNO:n toimintakautta. Toiminnan kautta myös toteutuu hallituksen tiedonannossa kirjattu tavoite vahvistaa ETNO:n ja alue-ETNOjen toiminta. VNK ja OM aktiivisesti mukana tukemassa tätä työtä.

Nina Suorsa kertoi koosteen dialogitoiminnasta ja sen tulevaisuudesta. Seuraavaksi suunnitteilla on jatkotoimet ja miten nuorien toivomia puuttumiskeinoja ja muutosehdotuksia lähdetään toteuttamaan käytännössä.

6. Kokouksen aikana esitetyt muut asiat.

Ei ollut.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.58.

Pekka Timonen
Puheenjohtaja
Kansliapäällikkö OM

Peter Kariuki
Pääsihteeri
Erityisasiantuntija OM

11.3.2024

VN/3915/2020

JAKELU: Etnisten suhteiden neuvottelukunta

TIEDOKSI: Alueelliset etnisten suhteiden neuvottelukunnat
Osastopäällikkö Suurpää